

Szente B. Levente

(tapad ránk a sok kereszt)

nincs már varázslat.
oda a belső tömör csend,
az ismeretlen csoda, a végkifejlet.

megfejtettünk gyorsan mindent.
mégis, valami naponta körülfon,
átölel ami volt – a van, a lesz.

a más kezdetek vége utáni
belégzés, kilégzés, mint valami
ősi szép történet, úgy tapad ránk a sok kereszt.

Vívódások jelenkorra írva *(részlet a Sárgaház folyosója című naplóból)*

Az álmok elől sokan,
egyre többen kitérnek –
már nem hisznek semmiben,
nem követnek semmit

és letaposnak, ha kell, könnyörtelenül,
míg lassan megüresednek szavaik,
halkan csikorgó moraj lesz életük,
de észre sem veszik.

Azt mondják,
génjeinkben van minden ősrünk –
talán, ők üvöltenek, mikor köröttem
szeretteim halva születnek.

Sosem tudják meg, milyen érzés az,
amikor a Hold az esőtócsákból iszik.
és, hogy látjuk-e még apát, anyával
kézen fogva valaha is?

Sólyom Sándor

Kászon utolsó levele

az „Énekes madár”
szereplőinek

Tudjátok, hisz százszor elmondottam:
úgy éltem, ahogy tudtam
és nem úgy, ahogy akartam...Akartam?
én?...csak, ahogy szerettem volna!
(Hogy miért alakult így a sorsom,
választ ma már senki sem adhat,
vagy amit adhat az pusztá bölcsködés.
Maradjunk abban: nem érdemeltem jobbat!)
Nem panaszkodom, volt aki szeretett
s volt akit én is, és talán nem mindig
úgy pislákol a láng és kihunyt,
s volt ahol nem...úgy hiszem.
Volt, aki belém rúgott,
volt akibe én is, csupán viszonyosságból,
de a legtöbbjét eltúrtem, remélve
ettől „nemesb” lesz a jellemem...
(Minden lett ettől, csak nem nemesebb!)
Adtam mindig, amit csak tudtam
s nem számolva érte mit is kaphattam!
Mit is?...ma már oly mindegy.
Ha elmegyek, tudom, nemsokára,
ne költsetek Ti koszorúra, fejfára,
elég, ha a lassan süppedő síromnál
– ha lesz és nem a fenyvesek tövében
ölel magához a vén Kaszás –,
egy korty vöröset vagy cserszegit
loccsantanátok, hogy utoljára
még egy jót kortyoljalak veletek,
majd a feledés lován énekelve
elvágtassak a mindent megbocsátó,
a Léten túli semmiségbe.

Zentai László

Abortusz meg egy üveg konyak

– második olvasatban és negyven évvel később –

A történet

Majdnem belepusztultam a gondolatba, hogy ezt a történetet egy másik megvilágításban is meg kellene írnom. Majdnem, de mégsem, merthogy akkor már nem tudtam volna idevetni. Tehát lássuk mindkettőt! Az elsőt már részben ismerheti az olvasó. Pusztán emlékeztetőül írom le újra, mivel a történet első változata az, amelyik a szívemnek, és – bízom benne – az olvasónak is kedvesebb.

A végzetes és jóvátehetetlen tettek, a benne élés könyörtelensége és az átélés mélységes izgalmi még ma is elevenen élnek emlékezetemben. Kitorölhetetlen nyomot hagytak az életemben, újra meg újra szembesítenek akkori önmagammal. Tudom persze, hogy több évtized távolába visszatekintve az események már régen egymásra rakódtak, de az emlékezet szigorú rendszerében – szabálytalan időközönként – mégis kirajzolódnak. Talán ez a büntetés, talán ez a feloldozás. Nem tudhatom, s talán nem is akarom tudni...

E két nap eseményei újra és újra partra vetődnek, mint a tenger hordaléka, melyet azonos formában sohasem hoz elénk a hullámverés. Az eltelt évtizedekben számtalanszor végig gondoltam akkori cselekedeteimet, és azok ösztöntörvényeit megpróbáltam megérteni, de magyarázatot mégsem találtam arra, miként válhattam Judit mellett a kozmikussá tágult társtalanság áldozatává. Akkoriban részese lettem egy különös férfiélménynek, egy iszonytatóan tragikomikus helyzetnek, amely még ma sem hagy nyugodni. Emlékeimben gyakran tehetetlenül nézem, hogy miként peregnek előttem az események, és akkori cinkos cselekedeteim miként ejtenek rabul még ma is. Néha néma filmkockák villannak előttem, s az egészből csak annyit vagyok képes megérteni: bár el nem ítéltető módon, de vétkes vagyok, aki még ma is képtelen feloldozást találni.

Aznap, március idusán, szabadnapos voltam a tavaszi gyakorlaton. Ráérhettem volna nyolc-kilenc körül kikászálódni az ágyból, de a teljes bizonyossággal tudott, Judit megmásíthatatlan döntéséből fakadó szorongásaim már hajnalban fölriasztottak. Tétován bámultam a plafont, amely azon a reggelen még ijesztőbbnek és fehérebbnek tűnt. Megmagyarázhatatlan meghátrálásomra gondoltam, tehetlenségemre, amely dühöt váltott ki belőlem, mert nem találtam elfogadható érveket Judit elkeseredett és csökönös hajthatatlanságára. Újra felelevenedtek benem a vendéglői vacsora közbeni viaskodásunk mondatai.

– Kedvesem, gondold meg még egyszer...

– Már meggondoltam! – vágott félszeg kéréseembe. – Te is tudod, hogy ilyen körülmények között nem vállalhatunk gyereket!

– De miért nem? – kérdeztem halk, nyüszítő indulattal, mintha tőle vártam volna a megértés kegyelmét, azt a picike kapaszkodót, amely megfellebbezhetetlenül a miénk. S csak a miénk, no meg a nyolchetes magzaté. Feltörő, kétségbeesett ellenkezésem felbosszanthatta, mert hatalmas, gesztenyebarna szemeiből mély megvetés sugárzott. Ma is hallom azt a porig alázó, gúnyos hangot, ahogy visszakérdezett:

– Abba a nyomorult albérletedbe? Oda, abba a manzárd sufniába, ahol csak vizsgaidőszakban laksz? Ott, ahol van egy ágy, egy szekrény, egy íróasztal, meg egy mosdó. Nem is beszélve a házsártos vénasszony, a veterán Zsuzsa mama társaságáról!

Ugyan, mivel is érvelhettem volna kérdéseivel szemben? Mit is mondhattam volna? Közhelyeket pénzről, nem létező egzisztenciáról? Meg, hogy mások is? Majdcsak lesz valahogy? Vagy egyszerűen csak annyit, igazad van, mert annak a gyermeknek nem szabad megszületnie egy 12 négyzetméteres, rohadt albérletbe, hacsak nem tartjuk majd a kicsit a szekrényben! Utóbbit még magamnak sem mertem volna kimondani, de mintha a gondolataimból olvasott volna, és azonnal diadalittas felszabadultsággal vágta hozzám:

– Gondoltál egyszer is arra, milyen siralmas anyagi helyzetben vagyunk? A gyerek létfeltételeit sem tudjuk biztosítani! Mindketten tanulunk. Melyikünk fogja abbahagyni?

Letaglózott ez a nyers és félelmetesen anyagias indulat. Hosszúra nyúlt hallgatásom elbújt az étterem ventilátorainak zúgásában, pedig azonnal mondanom kellett volna valamit, valami fontosat, amivel meggyőzhettem volna, de legalább felkiálthattam volna valahogy így:

– Egy emberke életéről döntünk, egy magzat sorsáról, akinek a szerelmünkért kellene megszületnie, s ha már ilyen helyzetbe kerültünk, akkor legalább próbáljunk vele, igen ővele, ezzel a picike lényel szembenézni. Vele, aki már végérvényesen közöttünk van, s aki már örökre hozzánk tartozik! A körülmények mérlegelésében ott rejtőzik a változtatás lehetősége is...

Erről kellett volna beszélnem, de gyökeret vert az ostoba némaságom. Lebénított Judit ridegsége, de azért titkon reménykedtem, és szinte gyerekes naivitással bíztam szerelmünk feloldozó hatalmában. Együttélésünk őszinteségére gondoltam, és elsősorban arra, amit érzelmi kapcsolatunk tisztasága jelentett számunkra. Legalábbis én akkor így gondoltam, vagy egyszerűen csak hittem a városban legendává nemesedett szerelmünkben. Anyaságának ösztönös létezésében bíztam, pedig tudnom vagy legalább sejtenem kellett volna, hogy ez az érzés ki sem

alakulhatott benne, hiszen alig múlt tizennégy éves, amikor elvesztette az anyját. Utoljára a Kerepesi úti temető ravatalozójában látta, mielőtt rászegezték a koporsó fedelét. Egyszer Judit őszintén elmesélte, mennyire megvető közönnel nézte az arcát, amelyre rengeteg ránchárzódást szántott a ledér életmód könnyörtelen rombolása.

S akkor este, abban a gyér világítású, kisvárosi vendéglőben, mintha ugyanezzel a megvető tekintettel ültem volna szemben. Lenézésében mégsem éreztem gőgöt és szálnalmas megvetést. Odavetett kemény mondataiban volt valami elkeseredett védekezés, valami alig titkolt félelem. Olyan érzés, mint amikor az ember retteg a saját lelkiismeretétől, amellyel önmagának – bárhogyan is dönt – el kell számolnia valamikor, valahol és valakinek. Nemcsak a mának szólt, hanem a holnapi, a holnaputáni napnak, a jövőnek, a hátralévő életünknek. S bennem mégis mi tartotta a reményt? Miért kapaszkodtam Juditba, szerelmünk összeomló katedrálisába, amely már az első igazi megrázkódtatást sem bírja ki? Még ma sem tudom megmagyarázni magamnak, de egyszerűen hittem a jövőnkben. Biztosítéknak éreztem azt a másfél esztendő, amely már mögöttünk volt, és rengeteget kibírtunk a megpróbáltatásokból. Gyerekes ellenkezéssel igyekeztünk megtartani magunkat magunknak, s a biztosnak vélt, előttünk álló évtizedeknek. Őzveggy Apám és az Őt felnevelő nagynénik tüzzel-vassal irtották a kapcsolatunkat. Nem egyszerűen elleneztek, hanem a legrafináltabb csapdákat is képesek voltak felállítani csupán azért, hogy eltántorítsanak bennünket egymástól. Ma már úgy gondolom, az érzelmeinknél is erősebb volt az ellenállásunk, az a bizonyos kemény dac, az a csak azért is! Titokban eljegyeztük egymást. Valahogy beletörődtek, s mi büszkén viseltük bal kezünkön a gyűrűt, amely úgymond védetté tett bennünket, pedig a felszín alatt meghúzódó tények később őket igazolták. Együttélésünk alatt egyre világosabb vált előttem, hogy a valóságot mindketten valamilyen formában meghamisítjuk. A gyakorlati élethez másként közelítettünk. Judit, akit diákkorában a nagynénjei valósággal elzártak a külvilágtól, fellegvárakat épített szerény lehetőségeim szilárdnak vélt talajára. Ősztöndíjas diák voltam, aki a nagyvárosban tudott magának időnként pénzt csinálni. Újságkihordással, vagonkirakással, meg mindenfélével, ami éppen akadt. Egyik adósságból a másikba keveredtünk, s Judit még a legjózanabb pillanataiban sem fogadta el a pénzzel kapcsolatos javaslataimat. Ő folyton csak bizonyítani akart az édesanyja nővéreinek, megmutatni, képes a saját lábán megállni. Emlékszem, hogy első karácsonyesténken, amikor kettesben caplattunk a sűrű pelyhekben hulló hóesésben, mekkora vitába keveredtünk az ajándékozást illetően. Majdnem szakítottunk, mert egyszerűen nem akarta tudomásul venni, mennyire kilóg a lábunk a takaró alól. Aztán az aznapra rendelt utolsó szál cigarettát közösen szívtuk el...

De most még abban a kiskocsmában voltunk, ahol egy nyolchetes kicsi élőlény

sorsáról kellett döntenünk. Zárás előtt néhány perccel a ventilátorokat is kikapcsolták. Most szakadt ránk igazán az a csönd, amelyet csak a tengerek mélyén érezhet az ember. Egyedül maradtunk az éttermi részben, mert a szomszéd asztalnál étkező házaspár is elhagyta a vendéglőt. Iszonyú némaságomból Judit riasztott fel, mert – egyik pillanatról a másikra – kitört belőle az a visszafojtott, őszinte vallomás, amelynek még a lehetőségére sem számítottam:

– Különben is, alkalmatlannak érzem magam az anyaságra!

Összerezentem, mert láttam, hogy minden ujjával a terítőbe kapaszkodik. – „Úristen! Hát ennyire magamra maradtam?” – gondoltam, s szerettem volna felüvöltöni, mint azon a festményen, amely a legriasztóbb sikolyt tárja a látogató elé. De nem tettem, Minek? Kinek? Gépiesen fizettem, és elindultunk hazafelé. A fekete betűs nemzeti ünnepünk előestéjén hűvös tavasz eleji szél lopózkodott a ballonkabátunk alá. Szótlánul mentünk egymás mellett, éreztük, eltávolodtunk egymástól. Fejemben Apollinaire örökérvényű sorai motoztak: „Irgalom tévedéseinkért, irgalom bűneinkért”.

A kovácsoltvas kapuból már láttuk, hogy Zsuzsa mama még ébren lehet, mert a lenti szobában égett a villany. Nesztelen léptekkel haladtunk el az ajtaja előtt, nehogy beszédbe kelljen vele elegyednünk. Amúgy köztudottan bőbeszédű öregasszony volt. Nagyhangú, pörlekedő. Sértődött magányos emberként élt, mert a pártja nem nagyon méltányolta „hőstetteit”. Tizenkilences kommunista volt ő és a néhai férje is, de nem igazán honorálták nekik. Amióta az ura meghalt, végérvényesen haragban volt a világgal. Többnyire az utcára sem ment ki, és a boltba is egy-egy környékbeli kissrác, vagy ha otthon voltam, akkor én szaladtam le neki élelmiszerért.

Ahogy fölértünk a szobánkba, Judit azonnal levetkőzött, és bebújt az ágyba. Szótlánul odaültem az ágy szélére, és a beletörődés szomorúságával néztem könyekről csillogó szemeit. Még sötétebb barnán csillogtak, szinte szűrtak. Simogatni kezdtem a kezét, de nem nagy meggyőződéssel. Együttérzés helyett a magam tehetetlenségével voltam elfoglalva. Irtóztam magamtól, s kétségbeesésemben képtelen voltam eldönteni, melyikünk a nagyobb áldozat. A „megtartani akarom” örületében égtem, miközben Judit már a másnap realitásában vergődött. Ő is érezte, hogy kettős verembe esett, mert ha az egyikből kimászik, beleesik a másikba. Egyikünket mindenképpen elveszti, de akár mindkettőnket is. Aztán azzal próbáltam magamat áztatni, hogy majdan, későbbi életünk során, lesz bátorságunk önmagunktól számonkérni ezt a döntést. Judit megérezhette, mert azonnal odagömbölyödött hozzám. Vad indulattal csókolózni kezdtünk. Könnycseppjeinek kesernyés, sós ízét éreztem a számban és valami megmagyarázhatatlanul kemény, görcsös ölelést a karjaiban. Hirtelen mozdulattal eltaszítottam magamtól:

– Ne haragudj – motyogtam –, de most nem akarom. Nem és nem, érted? Fel

tudod fogni? – üvöltöttem, legalább akkora hangerővel, ahogy az öregasszony szokott füstölni. Nem igazi meggyőződésből, inkább csak daczból tiltakoztam. Fölálltam és az ajtószögletre akasztott ballonkabátom zsebéből cigarettát vettem elő. Amikor megfordultam, Judit már öltözött. Meglepődve kérdeztem:

- Mit csinálsz?
- Hazamegyek – vetette oda félvállról.
- A nagynénjeid örülni fognak... Éjjel tizenegykor különösen! Válaszra sem méltatott. Már a kertkapu előtt közönyösen mondta:
- Reggel kilenckor várlak a kórház előtt.
- Ott leszek – válaszoltam. Hallottam szapora lépteit, ahogy ment lefelé az üres utcán.

És feltartóztatathatatlannal megérkezett március idusa. Bámultam a plafont, elszívtam egy cigarettát, aztán kinyitottam a manzárd egyetlen, kertre néző ablakát. Hűvös széllel tódult be az ablak előtti fenyőfák illata. Megborzongtam. Be gyújtottam az olajkályhába, s amíg a dézsában a víz melegedett, megpróbáltam megborotválkozni. Kegyetlenül összevagdostam a képemet. Mosdás után vettem észre, hogy elszíneződött a lavórban a meleg víz. Magamra kaptam egy gyűrött, de tiszta inget, felvettem ruháimat, és elindultam lefelé a városba.

A tejívóban egy velem nagyjából hasonló korú férfi látható ügyetlenséggel ösztökelte csemetéit a szorgosabb reggelizésre. A gyerekekből áradt a gondtalan, játékos majszolás gyönyörűsége. Az apával találkozott tekintetünk, és elmosolyodtunk. Aztán néhány pillanat múlva félretolva reggelimet, kirohantam a helyiségből. Különösebb cél nélkül bolyongtam a belváros irányába. Olcsó vigasznak tűnt, hogy egyre több ember haladt el mellettem, és mindnyájan sietnek valahova. Betértem a várkerületi ABC-be, és vettem egy hétdecis konyakot. A megbeszélte időre pontosan érkeztem a kórház elé. Földbe gyökerezett a lábam, mintha csak most éreztem volna meg, hol is vagyok. Miért is jöttem ide közreműködni valamiben, amit én nagyon nem akartam. De rettenetesen nagyon-nagyon nem akartam! Mit keresek én itt, miért is hozott ide a lábam? Jöttem asszisztálni egy gyilkos cselekedethez? Majd ő bemegy, és kikaparják belőle azt a rohadt kis élőlényt, aztán hazamegyünk és kész! Ennyi, csak ennyi az egész.

Kilenc után néhány perccel reménykedni kezdtem. Bizakodni az előző éjszaka gyötrelmes rezdüléseiben, vagy csak egyszerűen abban, hogy mégsem jön el, talán meggondolta magát, talán jobb lesz nekünk, mind a hármunknak. Negyed tízkor megérkezett. Kialvatlan szomorú szemei, azok a hatalmas gesztenyebarnák, könnyörtelenül elárulták, mennyire nehéz neki is. Fölkísértem a lépcsőn a második emeleti bejárathoz. Adtam neki pénzt a „köretre”, de búcsúzkodásra nem maradt időnk, mert egy idősebb nővér erélyesen rám szólt:

- Maga mit keres itt? Menjen szépen haza!

Még láttam, ahogy Judit eltűnik a lengőajtó mögött, aztán émelyegni kezdett a gyomrom. Mindig is utáltam a kórházak szagát, pedig már megszokhattam volna, hiszen édesanyánk utolsó éveiben többet volt kórházban, mint odahaza. Kettesével szedtem lefelé a lépcsőket, mint aki az irháját próbálja menteni valami számárra ismeretlen veszélytől. – „Csak el innen, csak minél messzebbre!” – gondoltam. Ahogy kiléptem a kórház kapuján, megnyugodtam. Mintha felszabadultan elrúgtam volna magamtól az összes felelősséget. Szinte nyertettek szapora lépteim.

Napközben végigjártam néhány vendéglőt és éttermet, mindenütt a mellettem lévő székre akasztottam a szatyrot, amiben a konyak lapult, és várta visszavonhatatlan végzetét. Egyszer sem sikerült elhagynom. Valahogy nagyon közelkerültünk egymáshoz. Olyan érzésem volt, hogy órá számíthatok igazán, ő aztán kitarat mellettem, ő biztosan nem fog engem cserbenhagyni, ő nem fog rám gúnyosan mosolyogni, mert ő aztán komolyan szeret, őszintén és tántoríthatatlanul ragaszkodik hozzám. Mindenütt régi és alkalmi ismerősök társaságát kerestem. Estére elfogytak, estére senki sem maradt, csak ez az átkozott konyak a táskámban. Ez rohadtabb érzés volt, mint a társtalanság. Hat óra körül értem haza. Haza a leválasztott manzárd sutfniba. Nem voltam részeg, de mintha az egész napos együgyű lődörgésből úgy léptem volna ki, hogy helyére engedjem az alattomosan elhatalmasodó bambulást. Ahogy elhaladtam Zsuzsa mama szobája előtt, hallottam televíziója bömbölését. Villanygyújtás nélkül botorkáltam fel az emeletre. Begyűjtöttem az olajkályhába, hadd duruzsoljon egy kicsit. A konyaknak úgyszincs hangja, pedig milyen jó lenne most vele beszélgetni, de hát ővele nem lehet. Ő azonban szóra tudja bírni az embert, meg tudja oldani a nyelvét annak, aki megissza őt. Szóval kinyitottam az üveget, és töltöttem a vizespohárba, de csak kortyolgattam belőle, mintha ösztönösen megéreztem volna, hogy még nincs vége, még történni fog valami. Valami, ami egyszerre lesz szép és kegyetlen, részegítő és kijózanító. Aztán úgy zuhantam az ágyra, mint egy magatehetetlen krumpliszák. Talán egy órácskát alhattam, amikor iszonyatos hőség riasztott föl. A kályha öntvényfedele izzott és – mint egy kapitális bika – bögött az egész szerkezet. Gyorsan kisebb fokozatra állítottam, kinyitottam az ablakot és csurig töltöttem a vizespoharat. – „Bőr alá!” – súgta bennem valaki. Nem tiltakoztam. Lassan az olajkályha is elcsendesedett. Álltam az ablak előtt, és bámultam ki az éjszakába, s ez a sötétség úgy ölelt át, mint nagyvadat a csapda mély verme. Ujjaim között szorongattam a poharat, amikor csöngettek. Az éles, ismert berregéssel: ti-táá-ti! Kétszer egymás után. Ez volt a közös jelünk, a mi átkozott szinkópánk, amit máskor annyira vártam. Eszeveszetten rohantam le a lépcsőn egészen a kapuig. Judit ott állt, a vaskerítésnek támaszkodva. A sötétség, mint egy bőkezű adományozó, visszaadott nekem valakit. Valakit, aki holtsápadtan világitott az éjszakában.

– Hát ... Te? – motyogtam, miközben a zárban elfordítottam a kulcsot.

– Leléptem a kórházból, hogy itt lehessenek... veled... – suttogta egészen halk, fátyolos hangon. Megértettem, hogy túl van a dolgon. Éreztem mennyire gyenge, amikor átölelt. Szinte vonszolta magát, ahogy elindultunk fölfelé, közös árvaságunk padlásszobája felé. A földszinti szobaajtó előtt Zsuzsa mama rikácsoló hangján szörnyülködött:

– Szent Isten! Szűzanyám! Mit csináltál ezzel a lánnyal?

– Mit csináltam volna? Az égvilágon semmit! – üvöltöttem rá. Aztán szinte sziszegve hozzátettem: – Különbén is, maga csak ne vegye szájára a szenteket, és menjen vissza a szobájába!

Amikor felértünk, a manzárd ajtaját magunkra zártam. Becsuktam az ablakot és segítettem Juditnak levetkőzni. Még mindig kábult volt, és leheletéből ugyanaz az undorító éterszeg áradt, mint amit reggel éreztem a nőgyógyászati osztály bejáratánál. Rettenetesen bénán és szerencsétlenül viselkedhettem, mint aki képtelen felfogni saját vesztesége tragikumát. Egy árva szó sem hagyta el a számát. Hiába tudtam, hiába éreztem, hogy itt van, újra itt van, visszaadták, hogy ez az éjszaka nekem a legkegyesebb ajándékozó! Tehetetlenségemben csak az a gondolat motoszkált a fejemben, hogy Juditot egyedül miattam alázták meg. Sajnálatomat éreztettem vele, de nagyon szánalmasan adhattam elő. Nem is reagált semmit, mert tényleg szánalmas voltam. Ostoba és buta.

Később, már amikor besegítettem az ágyba, cigarettát kért. Nem adtam neki. Megittam vele egy korty konyakot. Folyton a tekintetemet kereste. Aztán arra kért, feküdjek mellé az ágyba. Én úgy tettem, mintha meg se hallottam volna, mert nem akartam meghallani. Töltöttem magamnak is a vizespohárba. Ő egyre csak kérlelt. Ugyanazon a suttogó hangon újra meg újra. Az örökkévalóságnak tűnő percek szelídségében. Én, most se hallottam meg, de lehet, hogy egyszerűen nem akartam tudomásul venni. Képtelen voltam felfogni a kérést. Testének közelségétől fizikailag iszonyodtam, noha tudtam, részemről ez a legkegyetlenebb és a legostobább viselkedés, hiszen neki most nagyon kell a vigasztaló közelség. Fél óra múlva végre elaludt. Betakartam, hadd álmodjék „Isten illúziójában” fogant gyermekünkről.

Már erősen hajnalodott, amikor fölhörpintettem az utolsó korty konyakot. Üresebbnek éreztem magam, mint az asztalon árválgató üveg...

Közel három évtizeddel később egy író-olvasó találkozóra vitt haza jó utam. Délelőtt hajdanvolt közös iskolánk, az evangélikus líceum érettségi tablóit nézgettem a régi piactér sarkán. Megakadt a tekintetem egy végzős diáklány fotóján. Ugyanolyan szomorú, gesztenyebarna szemekkel nézett rám, mint Judit, az édesanyja.

És a történet utóélete

Pár hónappal később levelet kaptam Judittól. Egy picinyke, Balaton melletti településen adták fel. Zsuzsa mama tette az asztalomra. Úgy láttam, előttem is olvasta már valaki. Nem volt nehéz észrevenni, annyira hanyagul ragasztották vissza. Naná, hogy Ő volt, a talpig becsületes veterán kommunista! Minek haragudjon az ember rá? Az öregasszony már nem fog megváltozni. Meg hát tudott ő rólunk szinte mindent. Sejtette az abortuszt is, mert évekkel később említette az apámnak, amikor éppen a vízcsapot javította a házában. – „Majdnem nagypapa lettél, Lacikám” – mondta tudálékosan. – „De ezek eldobták! Tudtál Te erről?” – vigyorgott kaján arckifejezéssel.

Apám tényleg nem tudta, ha néha hazamentem, akkor is többnyire csak valamelyik otffelejttett jegyzetemért léptem fel hozzájuk. Valamelyik kisöcsém mindig otthon volt.

A szépen megírt levélben Judit ezt írta: „Buxsi kutya! Nagyon szeretlek! Kérve kérek, gyere le hozzám, gyere le a jövő pénteken ebbe a gyönyörű faluba. Nagyon hiányzol. Gyöngyi barátnőmmel kimegyünk eléd a buszmegállóba, itt a faluban búcsú lesz, ketten maradhatunk a házban. Ugye eljössz, ugye én is hiányzom neked? Az autóbusz a falu bejárata előtt áll meg, így onnan csak be kell sétálnunk”. És leutaztam az Ikarossal, a megbeszélt időpontban. Ők a bekötőútnál vártak. Ahogy leszálltam a járműről, mindketten rohanni kezdtünk. Barátnője udvariasan lemaradt mögöttem. Ugyanúgy magához ölelt, mint az abortusz előtti éjszakán ott fenn, abban az átkozott manzárdban.

Leírhatatlan boldogságot éreztem, és ma is érzem frissen mosott hajának illatát, amit azóta sem tudok elfelejteni. Talán csak a feleségemé lehet ilyen, akit szakításunk után ismertem meg.

Amikor beértünk a faluba, Gyöngyike szülei már a ház előtt vártak bennünket. Úgy fogadtak, mint valami régi ismerőst, egy igazi jó barátot, akit csak a Jóisten tudja, miért sodort el ennyi ideig a szél. Ebédeltünk. Mindenki körülöttem ugrált, még a fésületlen komondor kutyájuk is odakuporodott a lábam elé.

Ebéd után hirtelen azt vettem észre, hogy kettesben maradtunk Judittal. Mindenki szép sorjában elment. Úgy mentek el, mintha ezt valaki megtervezte volna. Hangtalanul és némán. Judit barátnője maradt utoljára. Ő azt mondta, hogy muszáj mennie, mert várja a barátja. Egész vasárnap reggelig alig láttunk valakit a házbéliek közül. Néha-néha előkerült a barátnő és az anyukája, de többnyire Ők is csak ételt hoztak, vagy mosogattak.

Nagyokat és kitartóan szeretkeztünk, élveztük egymás illatát. Forrt a testünk, szárnyalt a lelkünk, és megint találtunk ismeretlen pontokat egymáson. Hosszú csendek kísérték elernyedéseinket. Mintha azt kaptuk volna vissza, amit a Jóisten

vissza akart adni nekünk. Azt, amit a pórias földi erők minduntalan el akartak venni tőlünk.

Vasárnap délután együtt indultunk haza az autóbusszal, de Judit nem jött fel hozzám. Várták a nagynénik. Engem meg az emeleti manzárdszoba. Titokban gyakran találkoztunk, mintha mindent elkezdtünk volna előlről, mindent, amit persze nem lehet még egyszer újrakezdeni. Abban az évben nagyon hosszú volt az őszi, mintha arra biztatott volna, hogy lassan és kíméletesen tegyük meg az utolsó lépéseket. A hatyúdal utolsó akkordjait. December közepén elszakadt nálam a cérnaszál. Annyira gyorsan léptem, mintha a tatárok jöttek volna a sarkamban. A fővárosból felhívtam, s amikor hazaérve leszálltam a vonatról, egyből fölmentem hozzá. Szerencsémre Judit egyedül volt otthon. Robot hangon szólaltam meg a panellakás nappali szobájában:

– Juditkám, vedd le a gyűrűt, mert visszakérem, és add vissza a tavaszi ballonkabátomat is, amit lassan egy éve nem tudtál összevarrni! Meg a hónapok óta nálad lévő novelláskötetet, meg Hemingway regényét, tudod, amit a Kritérium Kolozsváron adott ki.

Magam is meglepődtem a határozottságomon. Nagyon kemény voltam, és hajthatatlan. A tekintetét ma sem tudom elfelejteni. Ment és némán összeszedte, amit kértem. A karikagyűrűt tányéron adta át, mint egy pincérlány. Már az előszobában szakadt ki belőle a zokogás. Csak ennyit mondott:

– Ne hagyj el, nagyon szeretlek!

– Én is, de most el kell mennem, most ennek jött el az ideje... – mondtam rezzenéstelen hangon, és kiléptem a lépcsőházba. Vissza sem néztem, csak mentem, és úgy lobogtam, mint egy győzelmi zászló.

Ennek több mint négy évtizede. Azóta sem láttam őt, csak a kislányát ott, azon az Ógabona téri tablóképen.

*Bíró József***25 / SZÓVAL**

akkortájt
bokorban
cirmossá
derekasan
ellenben
feledve
galamblelkű
hiába
Istenhez
ízesülve
jöllehet
komor
lévén
méltatlan
noha
otrombán
ócsárolták
persze
rühes
senkik
tehát
ugyanúgy
újrázzák
viszont
zömmel

SZÓVAL / 25

Zöldörvényel
vétek
úgy
unalom
távola
semmint
rommá
pillog
ószeres
odaát
nélküle
még
lombtól
kivételes
jókor
így
Istenhez
ha
görnyed
fontos
ettől
de
cement
bizony
annyi